

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 74/08-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. marca 2008 predbežne prerokoval sťažnosť P. S., B., zastúpeného advokátom JUDr. O. M., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd postupom a rozhodnutím Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 30/2006, postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 247/2006 a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 155/2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. S. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. novembra 2007 doručená sťažnosť P. S., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy postupom a rozhodnutím Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) v konaní

vedenom pod sp. zn. 17 C 30/2006, postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 247/2006 a postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 155/2007.

Predmetom konania pred všeobecnými súdmi, ktoré sťažovateľ označil ako porušovateľov svojich základných práv, bola povinnosť náhrady škody (ušlého zisku) spôsobenej sťažovateľovi ublížením na zdraví. V označených konaniach sťažovateľ argumentoval rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu vydanými v iných konaniach (sp. zn. 19 C 92/97 a sp. zn. 7 Co 7/2003), ktorými tieto súdy určili, že D., N. (ďalej len „odporca“), zodpovedá za škodu na zdraví sťažovateľa.

Okresný súd rozsudkom č. k. 17 C 30/2006-38 z 3. júla 2006 žalobu sťažovateľa zamietol pre oneskorené uplatnenie nároku na náhradu škody, keď vzal do úvahy námietku odporcu, že ku dňu podania žaloby sťažovateľom (3. mája 2006) už uplynula premlčacia lehota podľa § 106 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“). Podľa názoru odporcu aj okresného súdu premlčacia lehota začala plynúť odo dňa vyhlásenia rozsudku krajského súdu č. k. 7 Co 7/2003-173 z 12. novembra 2003, ktorým bol odporca určený ako subjekt zodpovedný za škodu spôsobenú sťažovateľovi.

Proti napadnutému rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom argumentoval právnym názorom, že pre začatie plynutia premlčacej lehoty vo vzťahu k ním uplatnenému nároku malo právny význam až doručenie rozsudku krajského súdu ako súdu odvolacieho č. k. 7 Co 7/2003-173 z 12. novembra 2003 jeho právnemu zástupcovi 31. marca 2004, keď toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť. Sťažovateľ zastáva názor, že *„nemohol skôr uplatňovať svoj nárok na náhradu škody spôsobenú na zdraví, ako bolo samotné rozhodnutie o určení zodpovednosti za škodu spôsobenú na zdraví právoplatné, nakoľko až právoplatné rozhodnutie súdu vyvoláva účinky voči účastníkom konania a ostatným štátnym orgánom“*.

Krajský súd rozsudkom č. k. 5 Co 247/2006-56 z 23. marca 2007 potvrdil napadnutý prvostupňový rozsudok. Podľa právneho názoru krajského súdu „došlo už dňa 19.5.1999 k premlčaniu nároku sťažovateľa na náhradu škody zo strany odporcu (...), t.j. 2 roky po tom ako sťažovateľ podal na súde prvého stupňa (dňa 19.5.1997 v konaní vedenom na Okresnom súde v Nitre pod sp. zn. 19C 92/97) návrh, ktorým sa domáhal určenia, že odporca je zodpovedným subjektom za škodu, ktorá mu vznikla na zdraví“. Krajský súd tiež s poukazom na § 152 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) zdôraznil, že sťažovateľ mal „procesnú možnosť uplatniť obidva nároky (nárok na určenie zodpovedného subjektu za vzniknutú škodu a nárok na náhradu škody vo výške 1.320.000,- Sk) v rámci jedného návrhu spoločne“. Napokon krajský súd uviedol, že „aj pri širšom (extenzívnejšom) výklade plynutia dvojročnej premlčacej doby došlo k premlčaniu nároku (...) na náhradu škody najneskôr dňom 13.11.2005, t.j. 2 roky od vyhlásenia rozsudku Krajského súdu v Nitre č.k. 7Co 7/2003-173“, pretože „súčasne platná právna úprava nevyžaduje aby subjekt zodpovedný za škodu v súvislosti s uplatneným nárokom na náhradu škody bol určený rozsudkom“.

Sťažovateľ je toho názoru, že krajský súd „nesprávne právne posúdil vec a zároveň vo svojom odôvodnení poukázal na právne posúdenie, ktoré nemá oporu vo vykonanom dokazovaní súdu prvého stupňa“. Rovnako § 152 ods. 2 OSP neurčuje povinnosť uplatniť súčasne s nárokom na určenie subjektu zodpovedného za škodu aj samotný nárok na náhradu škody v určitej výške, „nakoľko môže byť pochybná samotná zodpovednosť odporcu a tým bezpredmetné dokazovanie ohľadne výšky škody“. Krajský súd „pochybil v právnom posúdení premlčaného nároku, nakoľko sťažovateľ v čase podania žaloby o určenie zodpovednosti za škodu spôsobenú na zdraví nemal vedomosť o konkrétnej výške škody, ktorá mu protiprávnym konaním vznikla“.

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie, pričom tvrdeným dovolacím dôvodom bolo odňatie možnosti konať pred súdom podľa § 237 písm. f) OSP. Najvyšší súd uznesením z 1. augusta 2007 dovolanie sťažovateľa odmietol. Uviedol, že „podľa ustálenej súdnej praxe skutočnosť, že by rozhodnutie prípadne aj spočívalo na nesprávnom právnom posúdení veci, môže byť len odôvodnením dovolania v zmysle § 241 ods. 2 písm. c) OSP v prípade, ak je dovolanie

prípustné, a nie dôvodom jeho prípustnosti podľa § 236 a nasl. OSP“. Najvyšší súd tiež dôvodil, že okresný súd aj krajský súd „zhodne posúdili skutočnosť, že nárok žalobcu (sťažovateľa, pozn.) je premlčaný. Odvolací súd len na rozdiel od súdu prvého stupňa bol pri výklade začatia behu dvojročnej premlčacej doby toho názoru, že táto začala plynúť ešte skôr a že k premlčaniu nároku došlo ešte v skoršom období. K tomu, aby odvolací súd dospel k ním prezentovanému právnemu záveru, nepotreboval vykonanie ďalšieho dokazovania; pre svoj postup mal oporu v dôkazoch už vykonaných súdom prvého stupňa“.

Podľa názoru sťažovateľa pojem „odňatie možnosti konať pred súdom“ treba „v záujme ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov konania vykladať extenzívne, a pod odňatím možnosti konať pred súdom treba považovať nie len faktický postup súdu, ale i rozhodnutie súdu, v ktorého dôsledku účastník nemôže uplatniť svoje práva a nie len stav, kedy účastník konania nemohol uplatniť pred súdom svoje procesné práva, pretože súd mu to znemožnil takým postupom, ktorý odporuje ustanoveniam OSP“.

Porušenie svojich označených základných práv vidí sťažovateľ v tom, že v konaní nemal úspech. Je si vedomý, že „samotný neúspech v spore nie je porušením tohto základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, avšak konanie a rozhodnutia všeobecných súdov v predmetnej veci považuje vzhľadom na existujúcu právnu úpravu ako aj judikatúru za zjavne nedôvodné“. Podľa jeho názoru „za diskriminačnú úpravu prístupu k súdnej ochrane možno (...) považovať takú, ktorá rovnaké alebo analogické situácie rieši odchylným spôsobom, pričom takýto postup nemožno rozumne odôvodniť“. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukázal na vybrané súdne rozhodnutia.

V závere svojej sťažnosti sťažovateľ navrhol, aby po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd takto rozhodol:

„1 Sťažnosti sa vyhovuje.

2. Základné právo sťažovateľa aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom priznané v čl. 48 ods. 1 (správne má byť „ods. 2“ – pozn.) Ústavy Slovenskej republiky, právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde priznané Čl. 36 ods. 1 ústavného zákona č. 23/1991 Zb. boli porušené

tým, že rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 155/2007 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co 247/2006-56 zo dňa 23.03.2007 a v spojení s rozsudkom Okresného súdu Nitra č. k. 17C/30/2006 zo dňa 03.07.2006, bola sťažovateľovi odňatá možnosť konať pred súdom.

3. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 155/2007 zo dňa 01.08.2007, rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co 247/2006-56 zo dňa 23.03.2007 a rozsudok Okresného súdu Nitra č. k. 17C/30/2006 zo dňa 03.07.2006, sa podľa čl. 127 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa § 56 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov zrušuje.“

II.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Proti rozhodnutiu okresného súdu z 3. júla 2006 vydanému v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 30/2006 mal sťažovateľ možnosť podať odvolanie, ktorú aj využil. O podanom opravnom prostriedku rozhodoval krajský súd, pričom táto okolnosť vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach porušenia označených

základných práv. Z tohto dôvodu ústavný súd sťažnosť v časti namietajúcej porušenie sťažovateľom označených práv postupom a rozhodnutím okresného súdu odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci.

Rovnakú prekážku zistil ústavný súd aj pokiaľ ide o preskúmanie rozsudku krajského súdu č. k. 5 Co 247/2006-56 z 23. marca 2007. Sťažovateľ totiž v podanom dovolaní namietal porušenie § 237 písm. f) OSP, ktorý zakotvuje prípustnosť dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Toto ustanovenie OSP teda nedáva dovolaciemu súdu možnosť, ale určuje mu povinnosť preskúmať rozhodnutie odvolacieho súdu, ak dovolateľ tvrdí uvedený dovolací dôvod. Aj v prípade napadnutého rozsudku krajského súdu však možno konštatovať, že existuje „iný súd“, ktorý rozhoduje o ochrane sťažovateľom označených základných práv, a preto ústavný súd nemá dostatok právomoci na preskúmanie predmetného rozsudku krajského súdu.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Sťažovateľ vo svojom dovolaní namietal dovolací dôvod podľa § 237 písm. f) OSP. Podľa jeho názoru okresný súd a krajský súd mu svojimi rozhodnutiami odňali možnosť konať pred súdom tým, že nesprávne právne posúdili vec a vychádzali aj z neprávneho skutkového zistenia, a to spôsobilo zmätočnosť oboch rozhodnutí. Skutočnosť, že najvyšší súd v dovolacom konaní tieto vady nenapravil, mala mať za následok porušenie sťažovateľom označených základných práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu. V dovolaní sťažovateľ tiež opätovne uvádzal, že svoj nárok na náhradu škody nepovažuje za premlčaný, pričom dôvodil skutočnosťami, ktoré uvádzal už v priebehu konania pred okresným súdom i krajským súdom.

Ústavný súd v napadnutom uznesení najvyššieho súdu nezistil žiadne skutočnosti vyvolávajúce pochybnosti o súlade tohto rozhodnutia s označenými článkami ústavy a listiny. Dovolací súd jasne formuloval svoje stanovisko, keď skúmajúc zdôvodnenie podaného dovolania dospel k záveru, že *„v prejednávanej veci sa nejednalo o tzv. prekvapujúce rozhodnutie odvolacieho súdu a nedošlo ani k porušeniu práva na spravodlivú ochranu práv a záujmov účastníka konania – žalobcu (tzv. fair process)“*. V posudzovanej veci najvyšší súd nezistil *„takú zmenu v právnom posúdení veci odvolacím súdom, ktorá mala mať za následok zrušenie rozsudku súdu prvého stupňa a vrátenie veci na ďalšie konania. Ako súd prvého stupňa tak aj odvolací súd zhodne posúdili skutočnosť, že nárok žalobcu je premlčaný. Odvolací súd len na rozdiel od súdu prvého stupňa bol pri výklade začatia behu dvojročnej premlčacej doby toho názoru, že táto začala plynúť ešte skôr a že k premlčaniu nároku došlo ešte v skoršom období“*.

Najvyšší súd ďalej uviedol, že *„k tomu, aby odvolací súd dospel k ním prezentovanému právnomu záveru, nepotreboval vykonanie ďalšieho dokazovania; pre svoj postup mal oporu v dôkazoch už vykonaných súdom prvého stupňa. Svoje rozhodnutie odvolací súd neoprel o nové skutkové zistenia, ku ktorému by sa účastníci nemohli vyjadriť podľa ustanovenia § 118 ods. 3 OSP V napadnutom rozhodnutí tak nešlo o rozhodnutie, ktoré by viedlo k porušeniu procesných práv žalobcu skutkovo argumentovať, prípadne navrhnúť dôkazy“*. Tým najvyšší súd vyvrátil existenciu sťažovateľom tvrdeného dovolacieho dôvodu [§ 237 písm. f) OSP].

Ústavný súd z odôvodnenia rozsudku krajského súdu v súlade so závermi najvyššieho súdu zistil, že konanie krajského súdu ako súdu odvolacieho nebolo poznačené nedostatkom spočívajúcim v odňatí možnosti sťažovateľa konať pred súdom, pretože právny názor konajúceho súdu nemožno zamieňať s dôkazom, ku ktorému sa účastník má právo vyjadriť, a krajský súd žiadne ďalšie dokazovanie nevykonával. Najvyšší súd tak napadnutým uznesením správne dovolanie sťažovateľa odmietol. Už citované zdôvodnenie odmietnutia dovolania sťažovateľa je podľa ústavného súdu vnútorne bezrozporné. Nevykazuje arbitrárnosť či zjavnú neodôvodnenosť a v dôsledku toho nebolo spôsobilé porušiť označené základné práva. Preto v tejto časti posúdil ústavný súd sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú.

Vo vzťahu k meritu konaní pred všeobecnými súdmi, berúc do úvahy zdôvodnenie dovolania sťažovateľa i jeho argumentáciu poukázaním na vybrané súdne rozhodnutia, ústavný súd nad rámec odôvodnenia svojho rozhodnutia uvádza, že napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov neodporujú výkladu, na ktorý upozornil sťažovateľ, podľa ktorého „pri úvahe o tom, kedy sa poškodený dozvedel o škode, treba vychádzať z preukázanej vedomosti poškodeného o vzniknutej škode, nielen z jeho predpokladanej vedomosti o škode“ (rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky vydané v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Cz 19/74 a uverejnené v Zbierke súdnych rozhodnutí pod č. R 38/1975).

Pojem preukázanej vedomosti o škode nemožno totiž v každom prípade a priori spájať s autoritatívnym konštatovaním súdu o existencii škody a o tom, kto škodu spôsobil. Vedomosť predstavuje do značnej miery subjektívnu kategóriu a aj z okolností posudzovaného prípadu je zrejmé, že sťažovateľ vedomosť o škode mal už v čase podania návrhu okresnému súdu, ktorým sa domáhal určenia, že odporca je subjektom zodpovedným za škodu (konanie vedené pod sp. zn. 19 C 92/1997). V rovnakom čase sťažovateľ disponoval aj vedomosťou o subjekte zodpovednom za škodu. Jeho návrhu na autoritatívne určenie tohto subjektu súdom, ale ani samotnému rozhodnutiu súdu o tejto otázke nemožno v podmienkach daného prípadu priznať právnu relevanciu z pohľadu zisťovania okamihu, kedy sa o škodcovi dozvedel. Ako totiž vyplýva z odôvodnenia rozsudku krajského súdu č. k. 7 Co 7/2003-173 z 12. novembra 2003, určovacia žaloba bola podaná len z dôvodu, že odporca svoju zodpovednosť popieral, nie pre pochybnosti

sťažovateľa o existencii škody a o tom, kto je za ňu zodpovedný. To korešponduje s právnym názorom krajského súdu vyjadreným v napadnutom rozsudku, podľa ktorého „súčasne platná právna úprava nevyžaduje, aby subjekt zodpovedný za škodu bol určený rozsudkom“.

Úlohou všeobecných súdov v predmetných konaniach teda bolo zistiť moment, od ktorého začala plynúť premlčacia doba na uplatnenie nároku na náhradu škody spôsobenej sťažovateľovi. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že uvedenej požiadavke konajúce súdy učinili zadosť, pričom ústavný súd zdôrazňuje, že skutkové a právne závery všeobecných súdov môžu byť predmetom jeho kontroly iba vtedy, ak by vyvodené závery všeobecných súdov boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06). Preto aj v prípade, ak by existovala právomoc ústavného súdu na preskúmanie napadnutého rozhodnutia krajského súdu, bolo by nevyhnutné v tejto časti podanú ústavnú sťažnosť hodnotiť ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. marca 2008